

Sygn. akt I C 984/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Andrzej Bosak

Protokolant: st. sekr. sądowy Jolanta Zych

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2014 r. w Tarnowie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp.z o.o. z siedzibą w T.

przeciwko Gmina Z.

o ustalenie

oddala powództwo.

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Spółka z o.o. w T. w pozwie skierowanym przeciwko Gminie Z. domagała się ustalenia:

- jaki jest rzeczywisty zakres robót do wykonania których powódka jest zobowiązania na podstawie umowy z dnia 9 maja 2012 r. zawartej między stronami, a w szczególności czy zakresem tych robót objęte jest odtworzenie nawierzchni dróg i przejazdów chodników i placów w zakresie w jakim doszło do uszkodzenia do zerwania tej nawierzchni w wyniku przeprowadzanych robót ziemnych, czy odtworzenie całościowe nawierzchni dróg i przejazdów chodników i placów tj. na całej ich szerokości

- ustalenie czy wynagrodzenie przewidziane dla (...) Sp. Z o.o. w umowie z dnia 9 maja 2012 r. ma charakter ryczałtowy czy kosztorysowy.

W uzasadnieniu podano, że pomiędzy stronami w trakcie wykonywania umowy o roboty budowlane w zakresie budowy sieci wodociągowej wraz z przyłączeniami oraz budowy sieci kanalizacji sanitarnej powstał spór. Dotyczył on tego w jakim zakresie powodowa spółka winna naprawić uszkodzenia nawierzchni dróg po wykonanych robotach. Stwierdzono również, że strona pozwana przyjmuje, iż wynagrodzenie ma charakter kosztorysowy, wywodząc, że może ono ulec zmianie po przedstawieniu kosztorysu.

Wskazując interes prawny podano, iż bez tego ustalenia strona powodowa nie jest w stanie określić zakresu zobowiązań wobec strony pozwanej. Tym samym w przypadku niewykonania spornych robót naraża się na zarzut nienależytego wykonania umowy. (k. 2 -5 akt).

Strona pozwana Gmina Z. na rozprawie w dniu 29 stycznia 2014 r. wniosła o oddalenie powództwa. Przyznała, że zażądano kosztorysu wykonania robót, jednakże wyłączone po to aby rozliczyć się z środków unijnych oraz aby rozliczyć wynagrodzenie strony powodowej zgodnie z zawartą umową. Przyznała pozwana, iż wynagrodzenie przewidziane przez strony w umowie ma charakter ryczałtowy. Strona pozwana podniosła ponadto, że prace zostały wykonane

poprzez wymianę nawierzchni na całej nawierzchni dróg i że taki zakres robót wynikał wprost z umowy oraz oferty przetargowej. Jak winny być usunięte zniszczenia dróg było przedmiotem zapytań w przedmiocie postępowania przetargowego i Gmina na tą okoliczność udzielała stosownych odpowiedzi.

Stan sprawy przedstawia się następująco:

W dniu 9 maja 2012 r. została zawarta umowa pomiędzy Gmina Z. – zamawiającym, a Konsorcjum Firm (...) Sp. Z o.o. w T. i Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowym (...) Sp. z o.o. w T. - wykonawcami. Przedmiotem umowy było wykonanie robót polegających na wodociągowaniu miejscowości L., Z., W., K., Z., budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach (...) w Z. oraz zakup samochodu asenizacyjnego. Podpisanie umowy poprzedziło postępowanie przetargowe. W trakcie trwania postępowania przetargowego zamawiający udzielał na piśmie stosownych wyjaśnień i dodawał załączniki.

Dowód: - umowa k. 60- 66 akt

- korespondencja i dokumentacja przetargowa k. 168 – 184

Podstawą wykonania umowy była specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót budowy sieci wodociągowej, projekt wykonany przez przedsiębiorstwo (...).

Dowód: - projekt sieci wodociągowej k. 36 – 55

-specyfikacja techniczna wykonania i odbioru sieci wodociągowej k. 67-120 akt)

Prace wybuły wykonywane w oparciu o harmonogram rzeczowo - finansowym, którego zakres podlegał zmianie w trakcie trwania inwestycji poprzez stosowne aneksy do zawartej pierwotnie umowy.

Dowód: harmonogramy rzeczowo – finansowe i aneksy do umów k.161 - 167

W trakcie wykonywania umowy pomiędzy stroną powodową a pozwaną doszło do wymiany korespondencji, z której strony wypowiadały się co do zakresu robót oraz co do możliwości zmiany technologii wykonywanych prac.

Dowód: - pismo strony powodowej k. 185 – 186

-pisma strony pozwanej 187 – 189

W trakcie wykonywania umowy strona powodowa wystawiała faktury cząstkowe. Dochodziło do odbioru wykonanych częściowo robót.

Dowód: faktury VAT, protokoły odbioru wykonanych robót zestawienia wartości wykonanych robót k. 190 – 201 akt.

W chwili obecnej powodowa spółka wykonała wszystkie prace przewidziane w umowie. Do ostatecznego zakończenia prac brakuje jedynie zainstalowania liczników oraz sporządzenia inwentaryzacji geodezyjnej przez powodową spółkę. Po wykonaniu tych robót Gmina przystąpi do ostatecznego odbioru i wypłaci pozostałą część wynagrodzenia. Gmina posiada na tą okoliczność zabezpieczone środki.

Powódka sporne prace wykonała w ten sposób, iż doszło do naprawy całej nawierzchni dróg a nie tylko tych fragmentów, które były uszkodzone przez wykopy. Powodowa spółka stoi na stanowisku, że naprawa dróg poza obszarami wykopów stanowiła roboty dodatkowe, które powinny być objęte osobnym wynagrodzeniem.

Pozwana Gmina Z. wnosiła aby powodowa spółka wykonała tzw. kosztorys powykonawczy. Pozwana kosztorys ten chce użyć do rozliczeń środków unijnych a ponadto sugeruje, że może poprzez to nastąpić korekta wynagrodzenia należnego powodowej spółce. – okoliczności niesporne.

Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron. W ocenie Sądu dowód ten nie miał znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy. Jak będzie to podkreślone w rozważaniach prawnych podstawą wydania orzeczenia nie były okoliczności, które zostały podniesione w pozwie jako żądanie ustalenia, a zatem przeprowadzenie dowodu z przesłuchania nie wniosłoby niczego nowego do sprawy.

Sąd rozważył:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie i winno zostać oddalone. Poczynione ustalenia faktyczne oraz okoliczności faktyczne przyznane przez strony na rozprawie w dniu 29 stycznia 2014r pozwalają na stwierdzenie, że na obecnym etapie postępowania strony przyznają, iż roboty objęte spornym zakresem wymienionym w pozwie zostały już wykonane. Odbiór końcowy prowadzonych przez stronę powodową robót uzależniony jest jedynie od założenia przez powodową spółkę liczników i wykonania dokumentacji geodezyjnej. Strona powodowa przyznała przy tej okazji, że roboty drogowe – naprawcze zostały wykonane w sposób odpowiadający jej oczekiwaniom to jest poprzez położenie nawierzchni na całej powierzchni dróg objętych pracami. Pozwana przyznała również, że nie było sporu pomiędzy stronami, że umówione wynagrodzenie ma charakter ryczałtowy, i nie powinno być wypłacone po przedstawieniu kosztorysu przez powodową spółkę. Strona pozwana przyznała też, że po odbiorze końcowym robót wypłaci pozostałą część wynagrodzenia i posiada na ten cel zabezpieczone środki.

Przy tak określonym przez strony zakresie spornych kwestii jakie wyłoniły się pomiędzy stronami i był przedmiotem niniejszego procesu można je zidentyfikować na dwóch płaszczyznach. Pierwszą z nich jest spór pomiędzy stronami, czy strona powodowa winna była wykonać prace naprawcze dróg wyłącznie w niezbędnym zakresie to jest poprzez uzupełnienie braków nawierzchni czy też umowa obejmowała naprawę całej nawierzchni tych dróg. Drugą z kolei było żądanie pozwanej Gminy wykonania kosztorysu powykonawczego przez stronę powodową celem umożliwienia dokonania rozliczeń środków unijnych otrzymanych na wykonanie tej inwestycji.

W pierwszym przypadku strona powodowa naprawę całej powierzchni dróg chce traktować jako robotę dodatkową, ze stwierdzeniem, że wykonane prace przekraczają zakres robót objętych projektem technicznym. Z kolei pozwana Gmina powołując się na dokumentację przetargową wskazywała, że, kwestię tą wyjaśniano już na etapie postępowania przetargowego, a zatem wykonawca w ramach umówionego wynagrodzenia winien był wykonać odbudowę całej nawierzchni drogi a nie tylko jej fragmentu zniszczonego przez wykop. Oczywiście przyjęcie stanowiska strony powodowej dawałoby możliwość, przy spełnieniu szeregu innych wymogów żądania wynagrodzenia za tzw. roboty dodatkowe.

Drugi element sporu wiąże się z kolei z koniecznością wykonania przez powodową spółkę kosztorysu powykonawczego i możliwej konfrontacji jego zapisów z dokumentacją techniczną i przetargową.

Przy tak określonym zakresie sporu pomiędzy stronami należało rozważyć, czy przepis art. 189 kpc stanowił podstawę do jego rozstrzygnięcia.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa. (zob. wyr. SN z 27.6.2001 r., II CKN 898/00, niepubl. oraz uchw. SN z 19.11.1996 r., III CZP 115/96, OSNC 1997, Nr 4, poz. 35).

Podkreśla się, że powództwo takie ma charakter wyłącznie prewencyjny. Prewencyjny charakter powództwa o ustalenie wynika z istoty interesu prawnego w żądaniu samodzielnego ustalenia prawa lub stosunku prawnego. Interes ten z reguły odpada, gdy prawo powoda zostało już naruszone i istnieje możliwość dochodzenia świadczenia wynikającego z naruszenia. Wyjątkowo tylko orzecznictwo uznaje dopuszczalność żądania ustalenia stosunku prawnego lub prawa "obok" możliwości dochodzenia świadczenia, a to wówczas, gdy ze spornego stosunku wynikają

dalej idące skutki, których powództwo o świadczenie nie wyczerpuje, np. ustalenie odpowiedzialności za szkody przyszłe (post. SN z 18.11.1992 r., III CZP 131/92, niepubl.). Przepisu art. 189 KPC nie można rozumieć w ten sposób, że powództwo o ustalenie jest dopuszczalne zawsze, choćby już nastąpiło naruszenie prawa, ale w szczególnych sytuacjach jest ono dopuszczalne mimo naruszenia prawa. Interes prawny nie istnieje wówczas, gdy już jest możliwe wytoczenie powództwa o świadczenie (pogląd ten wyrażony jest w wielu publikowanych i niepublikowanych orzeczeniach SN, np. orz. z 19.10.1959 r., IV CR 537/58, NP 1960, Nr 9, s. 1229; wyr. SN z 11.2.1971 r., II PR 260/70, OSNC 1971, Nr 10, poz. 178; OSNPG 1973, Nr 11, poz. 74; wyr. SN z 19.1.1993 r., I CR 2/93, niepubl.). Nie ulega wątpliwości, że interes należy rozumieć jako "potrzebę", interes prawny zaś jako potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej się powód znajduje. Jeżeli z prawa przedmiotowego nie wynika, że ma on potrzebę ustalenia, wyrok ustalający jest zbędny. Wydanie wyroku ustalającego ma sens wtedy, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub powstała wątpliwość co do jego istnienia. Interes prawny oznacza interes odnoszący się do stosunków prawnych, w jakich znajduje się powód, a nawet obie strony. Ustalenie stosunku prawnego lub prawa może nastąpić tylko wtedy, gdy stwierdzony stosunek prawny rzeczywiście istnieje. Zagadnienie to wiąże się z legitymacją strony w procesie (zob. uzasadnienie uchw. z 25.1.1995 r., III CZP 179/94, OSNC 1995, Nr 5, poz. 76; OSP 1996, Nr 2, poz. 27 z glosą E. Budnej; R. Pr. 1995, Nr 4, s. 111; OSP 1996, Nr 2, poz. 28).

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że pomiędzy stronami nie ma sporu, co do tego, że pomiędzy nimi istnieje więź prawna w postaci stosunku prawnego, który powstał w wyniku podpisania umowy o wykonanie prac budowlanych. Skoro strona powodowa wykonała w obecnym czasie prace zgodnie z oczekiwaniami pozwanej Gminy, to trudno również stwierdzić, że pomiędzy stronami zaistniał spór co do sposobu wykonania umowy. Sporną kwestią pozostanie z kolei wysokość wynagrodzenia oraz podstawy prawnej jego dochodzenia. Kwestia ta winna być rozstrzygnięta w ewentualnym procesie o zapłatę, jeżeli wypłacona pozostała część wynagrodzenia nie obejmie wszelkich żądań strony powodowej wynikających z faktu wykonania prac na rzecz strony pozwanej. Przesądzenie na tym etapie wykonania umowy czy winna być naprawiona cała powierzchnia drogi czy też jej fragmenty nie sprawiłoby, że zostałyby wykreowane inny stosunek prawny w miejsce zobowiązania powstałego po podpisaniu umowy o wykonanie sieci kanalizacyjnej. Orzeczenie sądu ustalające taką okoliczność w rezultacie stanowiłoby jedynie tworzenie nowych dowodów potrzebnych stronie powodowej w ewentualnym sporze o zapłatę za wykonane prace, które strona powodowa traktuje jako roboty dodatkowe. Jak wynika z niespornego stanowiska stron wyartykułowanego na rozprawie, o czym była już powyżej mowa nic nie stoi na przeszkodzie aby po wykonaniu kilku mało istotnych w stosunku do zakresu inwestycji działań przystąpiły strony do ostatecznego odbioru i rozliczenia umowy. Nie spełnienie oczekiwań finansowych strony powodowej będzie implikowało możliwość wystąpienia na drogę sądową z pozwem o zapłatę. Trzeba zgodzić się z poglądem, że w takiej sytuacji brak jest interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego, gdy celem powództwa jest uzyskanie dowodów niezbędnych w innym postępowaniu (post. SN z 5.4.2002 r., I PKN 423/01, niepubl.; wyr. SN z 23.2.1999 r., I PKN 597/98, OSNP 2000, Nr 8, poz. 301; wyr. SN z 14.1.2000 r., II UKN 304/99, OSNP 2001, Nr 10, poz. 355).

Z kolei żądanie wykonania kosztorysu powykonawczego winno być oceniane wedle wzajemnych uprawnień i obowiązków wynikających z łączącego strony stosunku zobowiązaniowego. Jeżeli miałyby się okazać, że pozwana Gmina żądając takowego kosztorysu postąpi wbrew postanowieniom umowy i nie przystąpi do ostatecznego odbioru wykonanych prac, strona powodowa będzie posiadać uprawnienie choćby do jednostronnego dokonania takich czynności i wystąpienia o zapłatę umówionego wynagrodzenia.

Brak rozstrzygnięcia tych kwestii jakie były objęte żądaniem pozwu nie stwarza po stronie powodowej spółki stanu niepewności co do istniejącego pomiędzy nią, a pozwaną Gminą stanu prawnego, istnienia stosunku prawnego. Niepewność taka winna mieć bowiem charakter obiektywny, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda (zob. K. Piasecki, Wyrok pierwszej instancji, s. 150; T. Rowiński, Interes prawny, s. 22; E. Wengerek, Powództwo o ustalenie, s. 14; wyr. SN z 1.12.1983 r., I PRN 189/83, OSNC 1984, Nr 7, poz. 121; wyr. SN z 27.8.1986 r., I PRN 64/86, OSNC 1987, Nr 11, poz. 183; OSP 1987, Nr 9, poz. 182 z glosą A. Kijowskiego). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego stosunku prawnego lub prawa -

w celu ochrony przed grożącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (wyr. SN z 24.3.1987 r., III CRN 57/87, OSNPG 1987, Nr 7, poz. 27).

Jak wyżej argumentowano potrzeba taka po stronie powodowej spółki nie istniała , a zatem powództwo sąd oddalił stosując wyżej przywołany przepis prawa.

Strona pozwana, zastępowana przez radcę prawnego ,nie żądała kosztów postępowania zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, dlatego też nie orzekano o takowych kosztach uznając , że każda ze stron ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie.